

23.11.23

Укр.мова

Клас: 9-А (1гр.), 9-Б (2гр.)

Вч.: Харенко Ю.А.

ТЕМА:

**"Складнопідрядні
означальні та з'ясувальні
речення"**

МЕТА:

формувати вміння розпізнавати складнопідрядні речення з підрядними означальними та з'ясувальними частинами;

розвивати активне мислення, спонукати до пошукової діяльності;

виховувати бажання самовдосконалюватися, повагу до філософської спадщини Г.Сковороди.

**Збери всередині
себе свої думки і
в собі самому
шукай справжніх
благ. Копай
всередині себе
криницю для тої
води, яка зросить
і твою оселю, і
сусідську.**

Г.Сковорода

Складне речення

```
graph TD; A[Складне речення] --> B[Сполучникове]; A --> C[Безсполучникове]; B --> D[Складносурядне]; B --> E[Складнопідрядне]; E --> F[Із означальною підрядною частиною]; E --> G[Із з'ясувальною підрядною частиною]; E --> H[Із обставинною підрядною частиною];
```

Сполучникове

Безсполучникове

Складносурядне

Складнопідрядне

**Із означальною
підрядною
частиною**

**Із з'ясувальною
підрядною
частиною**

**Із обставинною
підрядною
частиною**

СПР із підрядною означальною частиною

- Підрядна частина виражає ознаку предмета чи особи, названої в головному реченні.
- Відповідає на запитання який? чий? котрий?
- Підрядна частина знаходиться у будь-якій позиції.
- Приєднується сполучними словами: хто, що, який, чий, котрий, де, коли, як; сполучниками: що, ніби, мов, наче і под.

СПР із підрядною з'ясувальною частиною

- Підрядна частина з'ясовує, пояснює, доповнює в головній частині значення дієслова-присудка.
- Відповідає на питання непрямих відмінків.
- Підрядна частина знаходиться переважно після головної.
- Приєднується сполучними словами: хто, який, чий, котрий, де, коли, як; сполучниками: що, ніби, мов, наче, неначе і под.

“Мозковий штурм”

Не все те отрута, **що** неприємне на смак. Філософ стверджував, **що** з усіх утрат утрата часу найтяжча.

Не може не блудити нога твоя, **коли** блудить серце. **Коли** ти твердо йдеш шляхом, ти щасливий.

Відповідь

Не все те отрута, що неприємне на смак. Філософ стверджував, що з усіх утрат утрата часу найтяжча.

Не може не блудити ^{спол.}нога твоя, коли блудить серце. **Коли** ти твердо йдеш шляхом, ти щасливий.

Сполучники підрядності

Що, щоб, як, якщо, наче, неначе, ніби, мов, мовби, коли, доки, бо, тому що, для того щоб та ін.

Не є членами речення

Не падає логічний наголос

Не відповідають на запитання

Сполучні слова

Займенники: хто, що, який, чий, котрий, скільки; прислівники: де, як, коли, куди, звідки

Є членами речення

Падає логічний наголос

Відповідають на запитання

Робота з текстом

- 1) Прочитайте виразно текст.
- 2) Визначте тему, головну думку.
- 3) До якого стилю належить цей текст?
- 4) Назвіть складнопідрядні речення.

Григорій Савич Сковорода – найвидатніша постать у культурному й літературному житті України XVIII століття. Він був всебічно обдарованою людиною: філософом, мислителем, письменником, музикантом, педагогом, знавцем античності й середньовіччя, володів кількома мовами.

Його поетична і прозова творчість є органічним складником нового письменства, яке розвивало гуманістичні, демократичні ідеї. Григорій Сковорода створив власну філософську систему, в якій розробив теорію пізнання. У першому філософському творі «Вхідні двері до християнського доброчестя» вчив, що пізнання себе – це пізнання добра і зла.

Алгоритм синтаксичного розбору

1. Укажіть вид речення за метою висловлювання та за інтонацією

розповідне

питальне

спонукальне

неокличне

окличне

2. Доведіть, що речення складнопідрядне, визначте граматичні основи

3. Визначте вид підрядної частини

означальна

з'ясувальна

обставинна

4. Визначте засоби зв'язку між частинами

сполучник

сполучне слово

5. Накресліть схему речення

Мовознавче дослідження

Запишіть речення у зошит, підкресліть головні члени, накресліть схеми.

Ми познайомилися з філософською
працею Г.Сковороди, яка була написана
під час викладання у Харківському
колегіумі.

Ми познайомилися з філософською
працею Г.Сковороди, написаною під час
викладання у Харківському колеґіумі.

Творче конструювання

Запишіть речення у зошит, підкресліть головні члени, накресліть схеми, визначте зв'язок між частинами СПР.

- 1) При дорозі сидів чоловік, якого називали філософом.
- 2) Сковорода з першого разу звернув на себе увагу диригента півчої капели, і негайно був прийнятий до хору, який славився на всю Російську імперію.
- 3) Через рік Сковороду було введено до складу комісії, яку відіслали в торгових справах за кордон.
- 4) Дуже популярними є афоризми письменника, якими користується не одне покоління українців.
- 5) Сучасні українські науковці, які працюють у галузі філософії, використовують здобутки Г.Сковороди.

Юний ерудит

Підбери афоризми Г.Сковороди,
які б відповідали наступним схемам.

- 1) [ ], ^{хто?} (хто).   2) (Що), ^{на що?} [на те].   3) [ ], а [ ].
- 4) (Кому), ^{кому?} [тому].   5) [те, (чого),], ^{що?} [ ].   6) [ ], але [ ].

Домашнє завдання

Написати монологічне висловлювання на тему: **“Григорій Сковорода – великий філософ”**, використати складнопідрядні речення, зробити синтаксичний розбір цих речень.